

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ
ΤΕΧΝΩΝ

«Θρύλοι και Δεισιδαιμονίες σε Χωριά της Πελοποννήσου»
“Folk Tales and Superstitions at Villages on Peloponnese”
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μαρία Βέργαδου (Α.Μ.: 18677027)

Επιβλέπων Καθηγήτρια: Λάφη Μαρία

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2022

Επιβλέπων καθηγητής και μέλος της εξεταστικής επιτροπής:

Μέλος της εξεταστικής επιτροπής :

Μέλος της εξεταστικής επιτροπής:

« Η εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο στο πλαίσιο των απαιτήσεων του προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών για τη λήψη του πτυχίου του Τμήματος Φωτογραφίας και Οπτικοακουστικών Τεχνών του Δυτικής Πανεπιστημίου Αττικής.»

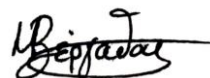
Copyright© [Μαρία Βέργαδου, 2022]

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Φωτογραφίας και Οπτικοακουστικών Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής δεν δηλώνει απαραίτητως την αποδοχή των απόψεων του/της συγγραφέα / των συγγραφέων

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια που προσφέρθηκε στην εκπόνησή της αναγνωρίζεται και αναφέρεται στο κείμενο. Επιπλέον, αναφέρονται όλες οι βιβλιογραφικές πηγές που αξιοποιήθηκαν, πρωτογενείς και δευτερογενείς, είτε η συμβολή τους παρατίθεται επακριβώς ως απόσπασμα είτε ως παράφραση.

Η συγγραφέας της εργασίας

[Υπογραφή]

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ντοκιμαντέρ περιλαμβάνει συνεντεύξεις σε συνδυασμό με πλάνα στα οποία τα βιώματα, οι θρύλοι και τα διηγήματα που αναφέρονται, παίρνουν σάρκα και οστά. Διάφορες περιοχές φημολογούνται πως είναι στοιχειωμένες από νεράιδες και άλλα δαιμονικά τα οποία φανερώνονται στους ανθρώπους που περνούν από αυτές με την ίδια μορφή, σχεδόν πάντα. Οι περιοχές αυτές, οι στοιχειωμένες, βρίσκονται πολύ κοντά σε νερό κατακλύζονται από δέντρα, είναι σε λαγκάδες, κατεβασιές και σταυροδρόμια. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί πως σύμφωνα με όσα λέγονται, δεν έχουν όλα τα άτομα την δυνατότητα να αναγνωρίζουν τα αερικά. Υπάρχουν κάποιοι που τα βλέπουν και τα ακούν, άλλοι που μόνο τα ακούν καθώς και άλλοι που δεν τα αντιλαμβάνονται καθόλου. Εκείνοι που τα βλέπουν λέγεται πως “είναι στο αίμα τους”. Τέλος, εκτός από κάποιους ανθρώπους την δυνατότητα να τα βλέπουν την έχουν και ορισμένα ζώα.

Οι άνθρωποι που μιλούν στην κάμερα είναι απλοί, καθημερινοί και διηγούνται τις ιστορίες τους όπως τις έχουν ακούσει, ή ακόμα αν και σπάνια, ζήσει. Γίνονται αναφορές εκτός των άλλων και σε πραγματικά γεγονότα. Ωστόσο όσο παράλογο και να ακουστούν κάποια πράγματα στην ταινία, οι ιστορίες που αναφέρονται αποτελούν ιστορίες με τις οποίες οι άνθρωποι αυτοί έχουν μεγαλώσει και έχουν γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής τους. Κανένας τους δεν ήξερε αν οι παλαιότεροι είχαν πραγματικά βιώσει τις ιστορίες αυτές, αν έλεγαν ψέματα ή ακόμη αν νόμιζαν πως τα είχαν ζήσει. Πολλές φορές, η κούραση, η μοναξιά, ο φόβος και το σκοτάδι μπορεί να παίξουν τρομερά παιχνίδια με το μυαλό.

Λέξεις -Κλειδιά: ταινία, ντοκιμαντέρ, αερικά, θρύλοι, δεισιδαιμονίες, λαογραφία, παράδοση, χωριά, θρησκεία,

ABSTRACT

The documentary contains interviews along with footage in which the personal experiences, the folk tales and the short stories are rumored to be haunted by fairies and other devilishly, which appear to the people passing by, with the same form almost every time. These haunted areas are located near water, they are overruled by trees, rapid germination and crossroads. In addition, it should be noted that according to what is said, not all the people have the ability to recognize the airy. There are some people who can see and hear them, others who can only hear them and others who will never notice them. Those who can see them it is said that "it is in their blood". Finally apart from some people, some animals also have the ability to see them.

The people talking to the camera are ordinary, everyday people and they tell the stories as they have heard them or even rarely lived them. References are made among other things to real events. However, no matter how absurd some things are heard in the video, the stories mentioned are stories that these people have grown up with and therefore become an integral part of their lives. None of them knew if the older ones had really experienced these stories, or if they had lied or even they if they thought they had lived them. Many times tiredness, loneliness, fear and darkness can play terrible games on our mind.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ	9
ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΕΣ.....	11
ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ.....	13
ΣΗΜΑΣΙΕΣ-ΕΙΚΑΣΙΕΣ.....	15
ΕΠΙΡΡΟΕΣ.....	16
ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ	17
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	18
ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	24
ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ	29
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΠΛΑΝΑ	30
ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	32
ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ.....	34
ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	39
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	40

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....41

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το συγκεκριμένο ντοκιμαντέρ αποτελεί μια προσπάθεια καταγραφής και ανάδειξης ιστοριών με θέμα θρύλους και δεισιδαιμονίες, σε χωριά της Πελοποννήσου όπως αυτές διασώθηκαν και πέρασαν από γενιά σε γενιά. Στις ιστορίες που εξιστορούνται στο βίντεο, συναντά κανείς, μυθικά πλάσματα, αερικά ή συνεπαρκτικά και παράξενα γεγονότα που οι άνθρωποι τότε συνέδεαν άρρηκτα με την θρησκεία. Όλα τα παραπάνω, ανήκουν στην λαογραφική παράδοση ορεινών χωριών της Ελλάδας.

Είναι γεγονός, πως παλαιότερα η καθημερινότητα των ανθρώπων περιστρεφόταν γύρω από την τριάδα οικογένεια, δουλειά και θρησκεία. Επιπλέον, οι ασχολίες τους γύρω από τα ζώα και τα χωράφια ήταν πάρα πολλές και αυτό τους ανάγκαζε να βρίσκονται έξω από το σπίτι τους πολλές ώρες, είτε πρωινές είτε βραδινές. Έτσι βρίσκονταν αντιμέτωποι με την φύση συνεχώς με μοναδικό μεταφορικό μέσο, τα ζώα τους.

Μέσω των συνεντεύξεων, οι άνθρωποι μεταφέρουν τις ιστορίες που έμαθαν ή έζησαν, με τον δικό τους μοναδικό τρόπο, ο οποίος προδίδει πολλά. Η θρησκεία και ο φόβος, φαίνεται να είναι αλληλένδετα και με βάση αυτά, να ερμηνεύονται κάποια περίεργα περιστατικά. Στην ταινία δεν υπάρχουν μόνο πλάνα με τις συνεντεύξεις. Για να εγείρει το ενδιαφέρον έχουν προστεθεί και ορισμένα B-roll πλάνα (συμπληρωματικά ή εναλλακτικά βίντεο που διακόπτουν το κύριο πλάνο), που προσπαθούν να φέρουν στη ζωή μερικές από τις ιστορίες που περιγράφονται. Έτσι υπάρχει μια ενδιαφέρουσα εναλλαγή στα πλάνα που κεντρίζει ουσιαστικά την προσοχή του θεατή, κατά την διάρκεια του βίντεο.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

Οι πρώτες ταινίες που γυρίστηκαν πριν το 1900, απθανάτιζαν γεγονότα που γίνονταν στην πραγματικότητα και ονομάζονταν “actuality films”.¹ Ουσιαστικά λοιπόν οι πρώτες ταινίες που γυρίστηκαν ήταν πολύ μικρά σε διάρκεια ντοκιμαντέρ. Λίγο αργότερα όμως, γύρω στο 1920 στην Ρωσία ο Dziga Vertov μαζί με την ομάδα του δημιούργησαν κατά την διάρκεια της Επανάστασης, μια σειρά από newsreels(κλιπ ειδήσεων που παίζονταν στον κινηματογράφο) την οποία και ονόμασαν Kino-Eye(κινηματογραφική αλήθεια). Ο Vertov ήταν νεαρός ποιητής και μοντέρ και θεωρείται πως αποτέλεσε την απαρχή της πραγματική ψυχή της έννοιας “ντοκιμαντέρ”.² Η θεωρία του ήταν πως με την κάμερα, με τους διάφορους φακούς που έχει και τις διάφορες τεχνικές θα μπορέσει να αποδώσει την πραγματικότητα με πολύ μεγαλύτερη ακρίβεια από ότι το γυμνό ανθρώπινο μάτι.³ Στο “The Man with a Movie Camera” το 1929, εκφράζει την επιθυμία του να πειραματιστεί με αυτή τη θεωρία καταγράφοντας τη ζωή στους δρόμους. Πλέον το “The Man with a Movie Camera“, χαίρει μεγάλης εκτίμησης και θεωρείται αριστούργημα αφού επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τον μετέπειτα κινηματογράφο.⁴ Παρά την επαναστατική δουλειά του Vertov στον τομέα του ντοκιμαντέρ, ο όρος “ντοκιμαντέρ” φημολογείται πως είχε επινοηθεί νωρίτερα από τον Σκωτσέζο σκηνοθέτη John Grierson στην κριτική του για την ταινία του Robert Flaherty “Moana” το 1926.⁵

Το 1922 ο Αμερικανός κινηματογραφιστής Robert Flaherty που ήταν και εκείνος πρωτοπόρος κινηματογραφιστής ντοκιμαντέρ όπως ο Vertov, θεωρείται πως γύρισε το “πρώτο” ολοκληρωμένο ντοκιμαντέρ, με τίτλο “Nanook Of the North”. Σε αυτό σκιαγραφείται η ζωή μιας οικογένειας Εσκιμώων. Ο Flaherty για να γυρίσει το ντοκιμαντέρ, έμεινε 16 μήνες με τους Inuit, ενώ υπήρχαν και σκηνοθετημένες σκηνές

---

¹ “History Of Documentaries”, Desktop Documentaries, <https://www.desktop-documentaries.com/history-of-documentaries.html>, πρόσβαση (23/08/2022)

² “History Of Documentaries”, Desktop Documentaries, <https://www.desktop-documentaries.com/history-of-documentaries.html>, πρόσβαση (23/08/2022)

³ “Dziga Vertov”, Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Dziga-Vertov>, πρόσβαση (23/08/2022)

⁴ Βέρνον Γκίλεν, “History Of Documentary”, DocsOnline, <https://www.docsonline.tv/history-of-documentary-film/>, πρόσβαση (23/08/2022)

⁵ Βέρνον Γκίλεν, “History Of Documentary”, DocsOnline, <https://www.docsonline.tv/history-of-documentary-film/>, πρόσβαση (23/08/2022)

με τους Inuit να κυνηγούν ή να χτίζουν ιγκλού. Σε αντίθεση με τον Vertov, ο Flaherty μέσω του μοντάζ έβαλε το υλικό του στην σειρά, ξεχωρίζοντας τις πραγματικές από τις στημένες σκηνές.

Τις επόμενες τρεις δεκαετίες με αποκορύφωμα τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, το ντοκιμαντέρ γίνεται εργαλείο προπαγάνδας στα χέρια των κυβερνήσεων, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τους Ναζί στην Γερμανία. Την δεκαετία του 50' και 60' η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη επηρέασε εξίσου σημαντικά την πορεία παραγωγής των ταινιών ντοκιμαντέρ. Από τη μία, οι μηχανές λήψης μίκρυναν και κατ' επέκταση έγιναν πιο ελαφριές και πιο αθόρυβες. Από την άλλη η συγχρονισμένη εγγραφή ήχου και βίντεο γινόταν πλέον σε μαγνητική ταινία. Με την βοήθεια αυτών των καινοτομιών ο κινηματογραφιστής είχε την δυνατότητα να ακολουθήσει και να καταγράψει οπτικά αλλά και ηχητικά τη δράση σε οποιοδήποτε μέρος και αν εξελισσόταν. Έτσι υπήρχε μεγαλύτερη αμεσότητα με τα θέματα που γυρίζονταν με την κάμερα να γίνεται και αυτή ένας παρατηρητής.

Αργότερα το 1970 έγιναν κάποιες βελτιώσεις στο χρώμα και στην ευαισθησία με αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους για την παραγωγή ταινιών ντοκιμαντέρ. Αυτό ήταν ένα πολύ σημαντικό εμπόδιο και είχε ως αποτέλεσμα η τηλεόραση να γίνει μια σημαντική διέξοδος για τα ντοκιμαντέρ. Ωστόσο πλέον η ύπαρξή τους έπρεπε να τηρεί συγκεκριμένες προϋποθέσεις που συμβάδιζαν με τις επιταγές εμπορικών, πολιτικών και ηθικών ομάδων πίεσης. Παρά τον περιορισμό αυτό όμως, τις επόμενες δεκαετίες δημιουργήθηκαν εξαιρετικά σχεδιασμένα και δομημένα ντοκιμαντέρ.

Από το 1980 και μετά, εξαιτίας της επιρροής της τηλεόρασης στην παραγωγή ντοκιμαντέρ υπήρξε ένας διχασμός. Πιο συγκεκριμένα, εμφανίστηκαν κατά μια άποψη, δύο υποκατηγορίες ντοκιμαντέρ: τα δημιουργικά και τα τηλεοπτικά. Όποιοι δημιουργοί επέλεξαν την πρώτη κατηγορία, δεν είχαν κανένα περιορισμό, μπορούσαν να τα δομήσουν όπως και με όποιον τρόπο εκείνοι επιθυμούσαν. Το 2006 η ραγδαία πρόοδος της τεχνολογίας είχε σημαντικό αντίκτυπο στην παραγωγή ντοκιμαντέρ. Η εφεύρεση νέων τεχνικών και λογισμικού επέτρεψε στην διαδικασία του μοντάζ να γίνει πιο εύκολα αλλά και να μην είναι πια γραμμική. Η πρόσβαση λοιπόν στο υλικό που καταγράφηκε μπορούσε πλέον να μην γίνεται διαδοχικά. Μετά από το 2006, παρά τη δημιουργία πλατφορμών (VOD) όπως το youtube, το Vimeo και το Netflix, δεν υπήρξε

κάποια σημαντική επιρροή στην διανομή των ντοκιμαντέρ.⁶ Ωστόσο, το 2018 το Netflix και το Amazon σταμάτησαν την αγορά ντοκιμαντέρ από την τηλεόραση και ξεκίνησαν να τα παράγουν οι ίδιες οι εταιρίες ή να εμπλέκονται με τον παραγωγό τους. Η εξέλιξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία ντοκιμαντέρ που προορίζονται απευθείας για το ίντερνετ.

---

⁶ Βέρνον Γκίλεν, "History Of Documentary", DocsOnline, <https://www.docsonline.tv/history-of-documentary-film/>, πρόσβαση (23/08/2022)

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΕΣ

Η λέξη “δεισιδαιμονία” είναι σύνθετη και συγκροτείται από τις λέξεις “δέος” (που σημαίνει φόβος, σεβασμός) και “δαίμων” (που σημαίνει προφανώς δαίμονας).⁷ Παλαιότερα η λέξη αυτή χρησιμοποιούνταν για να δηλώσει τον σεβασμό προς τους Θεούς. Ωστόσο αργότερα απέκτησε και μια επιπλέον έννοια, αυτή του παράλογου φόβου προς τις δυνάμεις που ο άνθρωπος δεν μπορούσε να εξηγήσει με την λογική (πχ. κάποια φυσικά φαινόμενα, τα όνειρα, ο θάνατος κτλ.).⁸ Γενικά, η δεισιδαιμονία εκφράζει την πίστη στο υπερφυσικό, στην ύπαρξη δηλαδή δυνάμεων ή οντοτήτων που δεν συμμορφώνονται με τους νόμους της φύσης. Στο λεξικό, ως δεισιδαιμονίες αναφέρονται οι πεποιθήσεις και οι συμπεριφορές που βασίζονται στον φόβο για το άγνωστο και στην πίστη στην μαγεία και στην τύχη.⁹ Για παράδειγμα κάποιος μπορεί να πιστεύει ότι συγκεκριμένα περιστατικά μπορεί να του φέρουν καλή ή κακή τύχη.¹⁰

Οι δεισιδαιμονίες, πρέπει να σημειωθεί πως συναντώνται σε όλους τους λαούς του κόσμου, όχι μόνο στην Ελλάδα. Ο άνθρωπος σε όλα τα μέρη έχει μια ακόρεστη δίψα να πιστέψει κάπου, από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι και σήμερα. Η πίστη, ως μια ευρεία έννοια λοιπόν αποτελεί τον θεμέλιο λίθο της δεισιδαιμονίας. Γενικότερα υπάρχουν δύο απόψεις για την έννοια της δεισιδαιμονίας.

Η πρώτη διατυπώθηκε μεταξύ άλλων, από τον Άγγλο πολέμιο της Γαλλικής επανάστασης Edmund Burke, το 1970 σε ένα κείμενό του με τίτλο “Reflections on the Revolution in France”.¹¹ Σε αυτό λοιπόν αναφέρει πως “η δεισιδαιμονία είναι η

---

⁷ “Δεισιδαιμονία”, Science Wiki Fndom,

<https://science.fandom.com/el/wiki/%CE%94%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CE%B9%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1> , πρόσβαση(20/08/2022)

⁸ Δεισιδαιμονία”, Science Wiki Fndom,

<https://science.fandom.com/el/wiki/%CE%94%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CE%B9%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1> , πρόσβαση(20/08/2022)

⁹ “Superstition Definition & Meaning”, The Britannica Dictionary, <https://www.britannica.com/dictionary/superstition> , πρόσβαση (20/08/2022)

¹⁰ “Superstition Definition & Meaning”, The Britannica Dictionary, <https://www.britannica.com/dictionary/superstition> , πρόσβαση (20/08/2022)

¹¹ Γενικό Πειραματικό Λύκειο Ιωνιδείου Σχολής Πειραιά, *Μύθοι και Δεισιδαιμονίες στο Μεσαίωνα σε Σκωτία και Ελλάδα*, σ.4, http://lyk-peir-ionid.att.sch.gr/programmata_palaiia/Deisidemonies09.pdf, πρόσβαση(20/08/2022)

θηρσκήα των ανόητων” ανακυκλώνοντας ουσιαστικά την άποψη του Διαφωτισμού πως αν και ο άνθρωπος κατέχει την λογική, υφίσταται σε λογικές πλάνες.¹² Αντίθετα, η δεύτερη άποψη εκφράστηκε από τον Γκαίτε, τριάντα χρόνια αργότερα, στο βιβλίο του με τίτλο *Maximen und Reflexionen*. Εκεί περιγράφει πως “Η δεισιδαιμονία είναι η ποίηση της ζωής, γι’ αυτό δεν βλάπτει τον ποιητή να είναι δεισιδαίμων”.¹³

---

¹² Γενικό Πειραματικό Λύκειο Ιωνιδείου Σχολής Πειραιά, *Μύθοι και Δεισιδαιμονίες στο Μεσαίωνα σε Σκωτία και Ελλάδα*, σ.4, http://lyk-peir-ionid.att.sch.gr/programmata_palaia/Deisidemonies09.pdf, πρόσβαση(20/08/2022)

¹³ Γενικό Πειραματικό Λύκειο Ιωνιδείου Σχολής Πειραιά, *Μύθοι και Δεισιδαιμονίες στο Μεσαίωνα σε Σκωτία και Ελλάδα*, σ.4, http://lyk-peir-ionid.att.sch.gr/programmata_palaia/Deisidemonies09.pdf, πρόσβαση(20/08/2022)

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Ένας ευρέως αποδεκτός ορισμός της λαογραφίας αποτελεί η επιστήμη που ασχολείται με τις πτυχές της παράδοσης. Στην ελληνική γλώσσα ο όρος λαογραφία έχει αποδοθεί ως τη γνώση που κατέχει ο λαός. Η λαογραφική παράδοση των Ελληνικών ορεινών χωριών, συνδέεται σε πολύ μεγάλο βαθμό με τον τρόπο ζωής των κατοίκων της. Οι περισσότεροι είχαν να κάνουν με την γεωργία και την κτηνοτροφία χωρίς όμως την βοήθεια των εργαλείων που υπάρχουν σήμερα, γεγονός που έκανε την δουλειά τους ακόμη πιο χρονοβόρα και δύσκολη. Ο φόρτος εργασίας λοιπόν ήταν τεράστιος. Αυτός ήταν και ο καταλυτικός παράγοντας που ανάγκαζε τους περισσότερους νέους να αφήνουν το σχολείο, ώστε να μπορούν να βοηθούν περισσότερο τους γονείς τους. Έτσι οδηγούνταν σε μερική ή ακόμα και ολική αμάθεια. Πρέπει να σημειωθεί εδώ, πως άλλοι ήταν οι νόμοι του χωριού και άλλοι της πόλης.

Στη λαογραφία λοιπόν, εντάσσονται οι θρύλοι και οι δεισιδαιμονίες που ακούγονται στο ντοκιμαντέρ. Θεωρείται πως όλα αυτά, ήταν ένα δημιούργημα των απλοϊκών αυτών ανθρώπων εξαιτίας της άγνοιας, της αμάθειας, του φόβου και κατ' επέκταση της αδυναμίας τους να εξηγήσουν διάφορα φαινόμενα και καταστάσεις. Ωστόσο πολλές φορές φαίνεται πως ο φόβος, ήταν ένα μέσο που χρησιμοποιούσαν οι γηραιότεροι ώστε να μπορούν να ελέγχουν και να χαλιναγωγούν τους νεότερους.

ΣΗΜΑΣΙΕΣ-ΕΙΚΑΣΙΕΣ

Κατά την διάρκεια του ντοκιμαντέρ αναφέρονται κάποιες λέξεις που αξίζει να σημειωθεί η σημασία τους.

- Κρατάει: Αυτή η λέξη χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια περιοχή η οποία είναι στοιχειωμένη, δηλαδή κατακλύζεται από νεράιδες και δαιμόνια. Τέτοιες περιοχές ήταν αυτές που ήταν κοντά σε νερό, σε πηγές, σε ψηλά δέντρα, σε λαγκάδες και κατεβασιές από το βουνό.(Κατεβασιές ήταν τα μονοπάτια που βρισκονταν στους λόφους και οδηγούσαν προς στο βουνό.)
- Αερικό: Το κακό πνεύμα ή εναέριος δαίμονας. Η ονομασία προήλθε από τους περίεργους ήχους που ακούγονται όταν φυσάει δυνατά στα χωριά.
- Συνεπαρτικά: Μια ευρεία κατηγορία στην οποία εντάσσονται όλα τα μυθικά πλάσματα (νεράιδες, δαίμονες, ξωτικά, λάμιες).
- Αλαφροϊσκιωτοι: Αυτοί που έχουν την ικανότητα να δουν φαντάσματα, ξωτικά, νεράιδες και δαίμονες.

Εκτός από τις παραπάνω λέξεις, αναφέρονται και κάποιες εικασίες που είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες. Σύμφωνα με τους παλαιότερους του χωριού, αν κάποιος πάταγε το αριστερό πόδι ενός αλαφροϊκιωτου την ώρα που εκείνος έβλεπε κάποιο αερικό, θα αποκτούσε και ο άλλος την ικανότητα να το δει για εκείνη τη μεμονωμένη στιγμή. Επιπλέον, το σταυρωμένο ψωμί, το τσιγάρο, το μπαρούτι ή το φυσίγγι και το μαχαίρι με μαύρο μανίκι, θεωρούνταν αντικείμενα που αν ένας άνθρωπος τα είχε επάνω του ήταν προφυλαγμένος από αερικά και δαίμονες καθώς δεν μπορούσαν να τον πειράξουν. Ακόμη μια υπόθεση είναι πως το λάλημα του κόκορα όταν ανατείλει ο ήλιος, αναγκάζει όλα τα αερικά και τα δαιμόνια να φύγουν και να εξαφανιστούν. Κάποια ζώα τα οποία θεωρούνται ευλογημένα από την θρησκεία όπως το άλογο, το γαϊδούρι και το πρόβατο ήταν γνωστό πως είχαν και αυτά την δυνατότητα να δισθάνονται τα αερικά και τα δαιμόνια. Από την άλλη η κατσικά ήταν το σύμβολο του διαβόλου, γι' αυτό και υπάρχουν και ιστορίες που αναφέρουν δαιμόνια να φανερώνονται με την μορφή αίγας ή τράγου. Τέλος οι συκιές, εικάζονται ως καταραμένες στην θρησκεία εξαιτίας του Ιούδα που κρεμάστηκε σε μια αφότου πρόδωσε τον Χριστό. Κάτω από

αυτές λοιπόν λένε πως τα μεσημέρια τα δαιμόνια στρώνουν τραπέζι τρώνε και γλεντάνε. Αν τις ώρες αυτές, κάποιος αποκοιμηθεί ή πατήσει στο τραπέζι τους ύστερα θα έχει διάφορα προβλήματα, όπως να βλέπει συνεχώς άσχημα όνειρα και να μην μπορεί να κοιμηθεί καθόλου.

ΕΠΙΡΡΟΕΣ

Στο ντοκιμαντέρ με τίτλο Honeyland (2019), που έλαβε χώρα στα βουνά της Βόρειας Μακεδονίας, λίγο πιο έξω από τα Σκόπια, σε μια βραχώδη και άνυδρη περιοχή, ακολουθούμε τη Χαπιτζέ η οποία ζει με την μητέρα της και αργότερα μόνη της σε μια καλύβα μαζί με τον σκύλο και την γάτα της, χωρίς ρεύμα ή νερό. Επιβιώνει με το μέλι που μαζεύει από άγρια μελίτσια. Τα πλάνα και το φως είναι τόσο προσεγμένα που σε ταξιδεύουν στον κόσμο των μελισσών. Όλα είναι τόσο ωμά αλλά και τόσο όμορφα. Είναι σημαντικό να σημειωθεί πως τα πλάνα δεν απαθανατίζουν τίποτα λιγότερο από την ομορφιά του φυσικού τοπίου.

Στην ταινία The Village (2004), περιγράφεται η ζωή σε ένα απομονωμένο χωριό. Επικεντρώνεται στη ζωή μιας τυφλής κοπέλας και της οικογένειάς της. Στην αρχή δίνεται η εντύπωση πως η ταινία χρονολογείται σε μια άλλη εποχή. Ωστόσο αργότερα που εκτυλίσσεται η πλοκή γίνεται αισθητό πως αναφέρεται στην σύγχρονη εποχή. Το χωριό έχει κάνει μια συνθήκη με κάποια μυθικά πλάσματα ώστε να ζει ο καθένας στην περιοχή του, ειρηνικά χωρίς προστριβές. Σε κάποια στιγμή όμως παραβιάζεται αυτή η συνθήκη και τα πλάσματα επιστρέφουν και σπέρνουν τον τρόμο και πάλι. Το ενδιαφέρον όμως δεν είναι μόνο αυτό. Είναι αξιοσημείωτος ο τρόπος με τον οποίο η ταινία εξερευνά την σχέση άγνοιας - φόβου και πως αυτή πιθασει τον άνθρωπο. Στο τέλος αν και τυφλή, η κοπέλα καταλήγει να βλέπει καλύτερα και πολλά περισσότερα από όλους τους υπόλοιπους.

Εικόνα 1: Άγιος Βλάσης

ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ

Οι ιστορίες αυτές πάντα με γοήτευαν και πως να μην το κάνουν άλλωστε αφού και εγώ μεγάλωσα μαζί τους. Αυτές και άλλες πολλές τις έχω ακούσει αρκετές φορές αλλά κάθε φορά παγώνει το αίμα μου. Ο τρόπος με τον οποίο μιλάνε οι άνθρωποι, που τις εξιστορούν είναι μοναδικός και πάντα με κάνει να αδημονώ για την επόμενη λέξη τους. Σε μικρότερη ηλικία τις άκουγα όταν συζητάγαν οι μεγάλοι κάποια βροχερή μέρα που δεν μπορούσαν να πάνε για δουλειά και μαζεύονταν σπίτι, παρέα με το τζάκι και ένα τσιπουράκι. Είτε κανένα βράδυ μετά από γιορτές που τύχαινε να μένει μόνο μια μικρή παρέα και συζητά και ειδικότερα οι μεγαλύτερες γυναίκες γιατί οι άντρες δεν έδιναν και πολύ σημασία σε αυτά. Γενικότερα μου άρεσε να ακούω παλιές ιστορίες για το πως ζούσαν οι γονείς μου, ή οι γονείς των παππούδων μου. Ίσως μου άρεσε τόσο γιατί ήταν ο μοναδικός τρόπος να τους προσεγγίσω, όντας η μικρότερη της οικογένειας δεν μιλούσα και τόσο όταν συζητούσαν οι μεγάλοι, το μόνο που έκανα ήταν να ρωτάω και να ακούω. Έτσι και εδώ, στην ταινία μου, έκανα ακριβώς αυτό ρώτησα και άκουσα χωρίς να μιλάω.

Αυτές οι ιστορίες μπορεί να μας τρόμαζαν σαν παιδιά, αλλά ταυτόχρονα μας συνάρπαζαν, με αποτέλεσμα να βγαίνουμε τα απογεύματα με σκοπό να τις επαληθεύσουμε. Ένας περίεργος θόρυβος εκεί, μια παράξενη σκιά πιο πέρα και εμείς παραδίπλα να τρέχουμε να ανακαλύψουμε τι τα προκαλεί. Μπορεί να τρομάζαμε πολύ, αλλά αντιμετωπίζαμε τους φόβους μας και αυτό μας έδινε δύναμη να συνεχίσουμε. Από την άλλη, τα βράδια σχηματίζαμε μια μεγάλη παρέα και ο καθένας έλεγε ότι τρομαχτική ιστορία γνώριζε. Όποιος δεν άντεχε να ακούσει κάποια, έπρεπε να αποχωρήσει αφού οι ιστορίες δεν σταματούσαν να λέγονται.

Η ιδέα να γίνει καταγραφή αυτών των ιστοριών ήταν στο μυαλό μου από την στιγμή που ξεκίνησα να ασχολούμαι με την κινούμενη εικόνα. Αφού λοιπόν ήρθε η ώρα να πραγματοποιηθεί η συγκεκριμένη πτυχιακή προέκυψε αμέσως σαν θέμα. Έτσι ένα βράδυ ζήτησα από την μητέρα μου να μου εξιστορήσει τις ιστορίες που γνώριζε για μια ακόμη φορά. Την άκουγα να μιλάει και δεν κατάλαβα πότε πέρασαν δύο ώρες. Τότε ήταν που σκέφτηκα : “Δεν γίνεται, αυτό που ακούω και βλέπω εγώ πρέπει να το παρακολουθήσουν και άλλοι.”

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Οι πρώτες σκέψεις για την σύνταξη της ταινίας ήταν πως η εποχή που ήταν καλύτερο να γίνει ήταν ο χειμώνας, εξαιτίας της απόκοσμης και απόκρημνης αίσθησης που αποπνέουν τα χωριά. Ωστόσο έπρεπε να γίνει το καλοκαίρι και έτσι λήφθηκε σαν μια πρόκληση το πως θα ήταν δυνατόν να δημιουργηθεί αυτή η αίσθηση με εναλλακτικά μέσα. Επιπλέον έπρεπε να αποφασιστεί ποια καθώς και πόσα άτομα θα εμφανίζονται στο βίντεο. Η μητέρα φυσικά ήταν η πρώτη επιλογή. Άλλωστε μέσω εκείνης εμπνεύστηκα η ιδέα της ταινίας. Η έκταση της ταινίας έπρεπε να είναι μικρή, οπότε δεν ήταν ανάγκη να εμφανίζονται πολλά άτομα ενώ ταυτόχρονα ήταν απαραίτητο να γνωρίζουν καλά και σωστά τις ιστορίες. Άρα, με την βοήθεια της μητέρας μου, καθώς εκείνη γνωρίζει καλύτερα τους ανθρώπους του χωριού, επιλέχθηκαν άλλα τρία άτομα. Επομένως στο βίντεο θα μιλάγαν συνολικά τέσσερα άτομα.

Αρχικά ήταν αναγκαίο να γίνουν πρώτα οι συνεντεύξεις, ώστε αργότερα να είναι διαθέσιμες οι ιστορίες για την δημιουργία του υπόλοιπου οπτικού υλικού. Η βασική ιδέα ήταν οι συνεντεύξεις να φαίνονται σαν μια συζήτηση που θα έκανε κάποιος με έναν δικό του άνθρωπο. Γι' αυτό έπρεπε όσοι μιλούν στη κάμερα να είναι χαλαροί και χωρίς άγχος. Για να πετύχει αυτό, η πρώτη σκέψη ήταν να τραβηχτεί το κάθε άτομο στο χώρο του. Επομένως το σπίτι τους έμοιαζε να είναι η καλύτερη επιλογή.

Στην συνέχεια έγιναν οι πρώτες επισκέψεις στα σπίτια. Την πρώτη φορά έγινε η ανίχνευση των χώρων αλλά και των αντικειμένων που διέθετε το κάθε σπίτι. Επιπλέον τραβήχτηκαν και ορισμένες φωτογραφίες από τους χώρους και τα αντικείμενα του κάθε σπιτιού, που κινούσαν περισσότερο το ενδιαφέρον. Παράλληλα όμως, έγιναν και κάποιες συζητήσεις με τους ανθρώπους ώστε να μοιραστούν όλες τις ιστορίες που ήξεραν αλλά και να γίνει μια πρώτη επαφή προκειμένου να μην υπάρχει αμηχανία μεταξύ μας. Αφού αποφασίστηκε από κοινού ποιες ιστορίες ήταν οι περισσότερο συναρπαστικές, καταγράφηκαν πρόχειρα ώστε να υπάρχει ένας οδηγός κατά την διάρκεια των γυρισμάτων.

Ύστερα, ξεκίνησε ο σχεδιασμός των πλάνων για το κάθε άτομο. Εξαιτίας των δύο καμερών που είχα στην διάθεσή μου, προέκυψε το θετικό των δύο ταυτόχρονων γωνιών λήψης την ίδια στιγμή. Επιπλέον, οι εικόνες υπήρξαν σημαντικό πλεονέκτημα καθώς βοήθησαν σημαντικά στην οργάνωση της κάτοψης για τον κάθε χώρο που θα πραγματοποιούνταν το γύρισμα. Με βάση αυτές, σημειώθηκαν οι θέσεις των καμερών αλλά και του ατόμου στον χώρο.

Οι πρώτες κατόψεις έγιναν με βάση τον εσωτερικό χώρο κάθε σπιτιού. Ωστόσο μετά από σκέψη για τον φωτισμό και την έλλειψη εξοπλισμού, ήταν αναπόφευκτο τα πλάνα να γίνουν τελικά σε εξωτερικό χώρο. Έπρεπε λοιπόν, να επιλεγθεί εκ νέου διαφορετικός χώρος γυρισμάτων. Εξαιτίας δυσκολιών μετακίνησης, τα σημεία αυτά ήταν κοντά στο σπίτι του κάθε ατόμου αντίστοιχα. Όταν επιλέχθηκαν τα κατάλληλα μέρη, έγιναν και πάλι εικόνες από αυτά καθώς και νέες κατόψεις. Λόγω του δυνατού φωτός κατά τη διάρκεια της ημέρας, αλλά και της ατμόσφαιρας που είχα σκοπό να δημιουργήσω, θεωρήθηκε πως η πιο σωστή ώρα να γίνουν τα γυρίσματα ήταν το απόγευμα, λίγο πριν νυχτώσει τελείως.

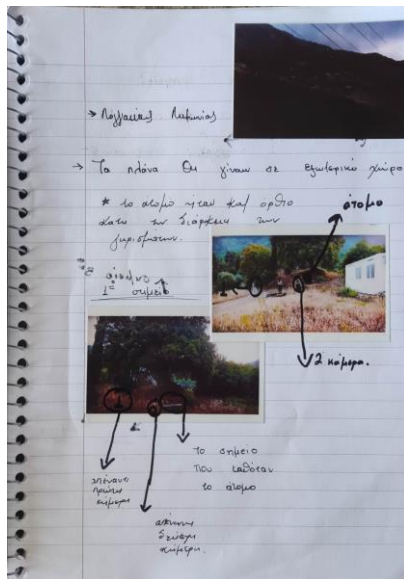
Εικόνα 2: Τετράγκωνη

Αφότου έγιναν οι νέες κατόψεις, αποφάσισα πως για να υπάρχει μια περίπου ίδια ροή σε όλες τις συνεντεύξεις και να διευκολυνθούν και οι άνθρωποι, έπρεπε οι ιστορίες να χωριστούν ανά την περιοχή στην οποία αναφέρονταν. Όταν λοιπόν ξεκίνησαν τα γυρίσματα, γίνονταν ερωτήσεις του τύπου: “Τι γνωρίζεις πως έχει γίνει σε αυτή την περιοχή; Ήταν κάποιο δικό σου βίωμα ή κάποιου που έχει μιλήσει για αυτό;” Για την σωστή διεξαγωγή των γυρισμάτων απαιτήθηκε αρκετή εξωτερική βοήθεια. Η μητέρα μου υπήρξε πολύτιμη, καθώς ήξερε πολύ καλά τα υπόλοιπα τρία άτομα που μίλησαν στο βίντεο και η ύπαρξή της και μόνο πίσω από την κάμερα μείωνε αρκετά το άγχος. Ο αδερφός μου χειριζόταν την μία κάμερα και η αδερφή μου δέχτηκε να παίξει σε κάποια πλάνα πλάι στην μητέρα μου.

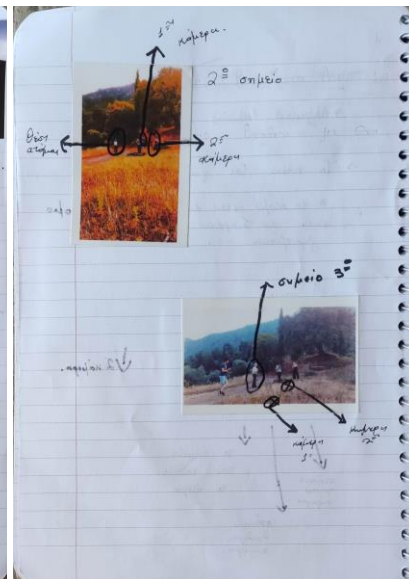

Εικόνα 3: Λογανίκος

Όταν τελείωσαν οι συνεντεύξεις, καταγράφηκε η κάθε ιστορία ξεχωριστά ανά την περιοχή που αναφερόταν αλλά και το άτομο που την έλεγε. Κατόπιν έγιναν κάποια συμπληρωματικά πλάνα που περιείχαν γενικά τις περιοχές και κάποιες ενδιαφέρουσες λεπτομέρειές τους. Παράλληλα την περίοδο αυτή, γινόταν η προετοιμασία των πλάνων που θα εικονοποιούσαν ουσιαστικά κάποιες από τις ιστορίες. Έτσι όταν τελείωσαν τα γενικά των περιοχών ξεκίνησε απευθείας το γύρισμα των υπόλοιπων πλάνων. Μόλις συγκεντρώθηκε όλο το υλικό ξεκίνησε και η μεταπαραγωγή του βίντεο.

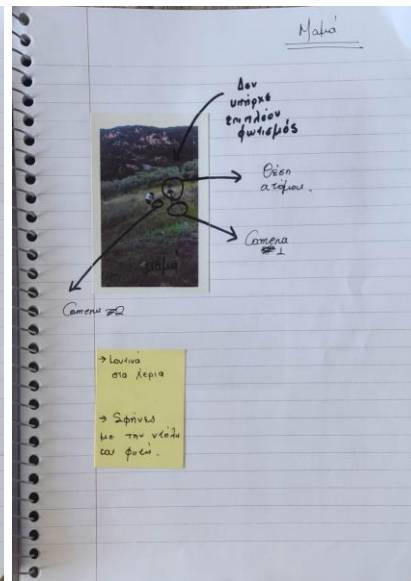
Εικόνα 4: Κάτοψη

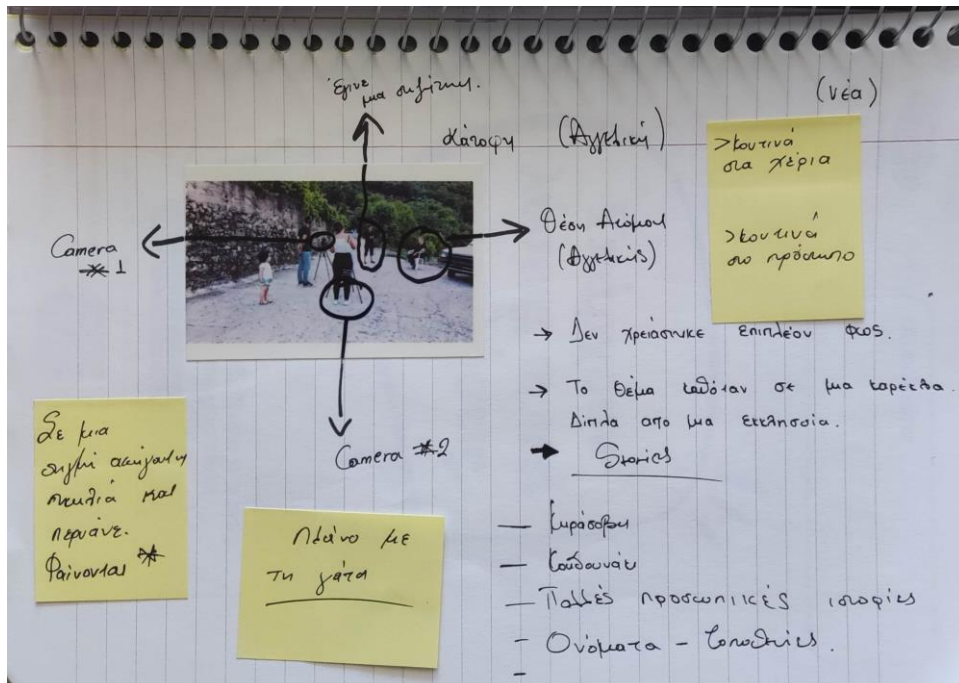
Εικόνα 5: Κάτοψη

Εικόνα 6: Κάτοψη

Εικόνα 7: Κάτοψη

Εικόνα 8: Κάτοψη

ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

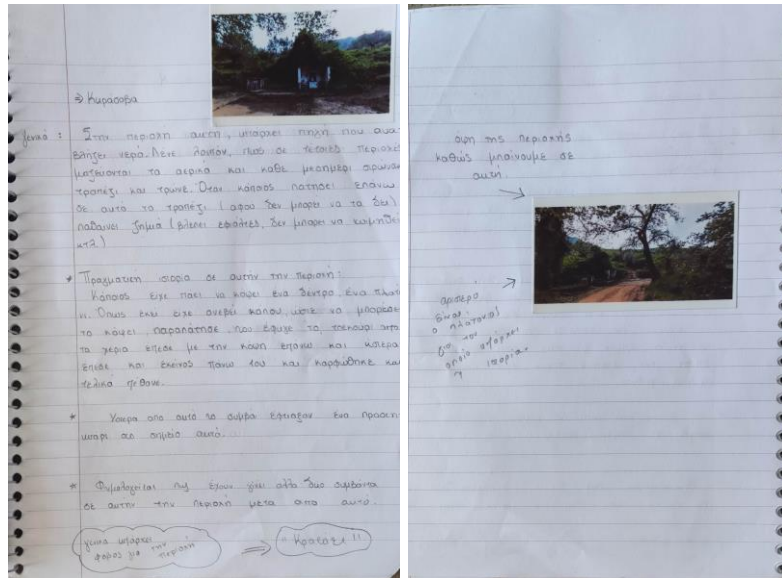
Οι περιοχές που αναφέρονται στο βίντεο είναι οι εξής: η Κυράσοβα, το Ρουπάκι, η Τετράγκωνη, ο Άγιος Βλάσσης και η Σμόλη.

Εικόνα 10: Backstage

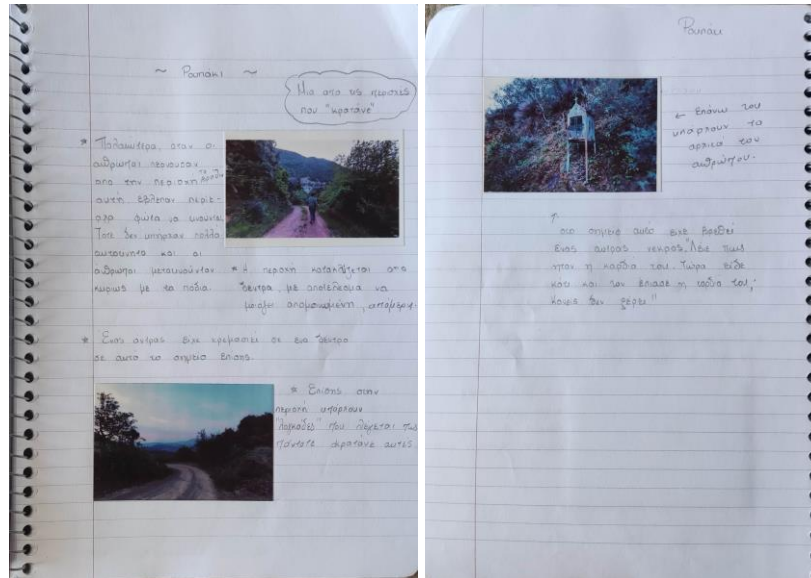
Η Κυράσοβα είναι μια περιοχή που “κρατάει” αφού διαθέτει μια πηγή που αναβλύζει συνεχώς νερό και ένα πυκνό δάσος με πλατάνια. Στην συγκεκριμένη τοποθεσία, έχουν σκοτωθεί τρεις άνθρωποι στην προσπάθειά τους να κόψουν ένα συγκεκριμένο πλατάνι. Το δέντρο αυτό υπάρχει μέχρι και σήμερα ενώ από τότε υπάρχει γενικά φόβος, αφού θεωρείται πως οι άνθρωποι αυτοί σκοτώθηκαν εξαιτίας των αερικών και της κακής ενέργειας που επικρατούν στην περιοχή αυτή. Εκτός αυτού, υπάρχει ένα μικρό προσκυνητάρι το οποίο έφτιαξε ένας κάτοικος του χωριού. Λένε πως αποφάσισε να το υλοποιήσει εξαιτίας μιας δυσάρεστης συνάντησης που είχε ο ίδιος με τα αερικά. Αυτό έγινε μεταγενέστερα των τριών θανάτων.

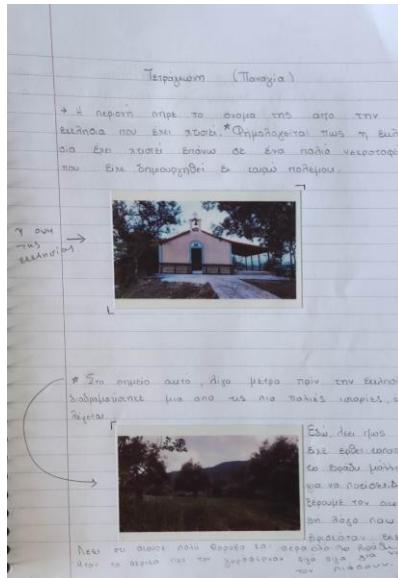
Εικόνα 11,12: Μελέτη της περιοχής Κυράσοβα

Το Ρουπάκι είναι επίσης μια από τις περιοχές που κρατάνε καθώς κατακλύζεται από ψηλά δέντρα και λαγκάδες. Παλαιότερα, δεν υπήρχαν πολλά αυτοκίνητα και οι άνθρωποι μετακινούνταν κυρίως με τα πόδια και με τα ζώα τους. Όταν λοιπόν περνούσαν από εκεί για να πάνε στα χωράφια τους ή να γυρίσουν στο σπίτι τους τα βράδια, συνήθιζαν να συναντούν ένα μικρό φωτάκι, το λεγόμενο "Φαναράκι". Υπάρχει φήμη επίσης πως σε αυτή την περιοχή έχει κρεμαστεί ένας άνθρωπος, ενώ ένας άλλος έχει φύγει από καρδιά, γεγονός παράξενο καθώς δεν είχε παρουσιάσει κάποιο πρόβλημα μέχρι τότε. Οπότε επικράτησε η άποψη πως μάλλον είδε κάτι και τον τρόμαξε. Μάλιστα στο σημείο αυτό, υπάρχει ένα μικρό προσκυνητάρι με τα αρχικά του ονόματός του.

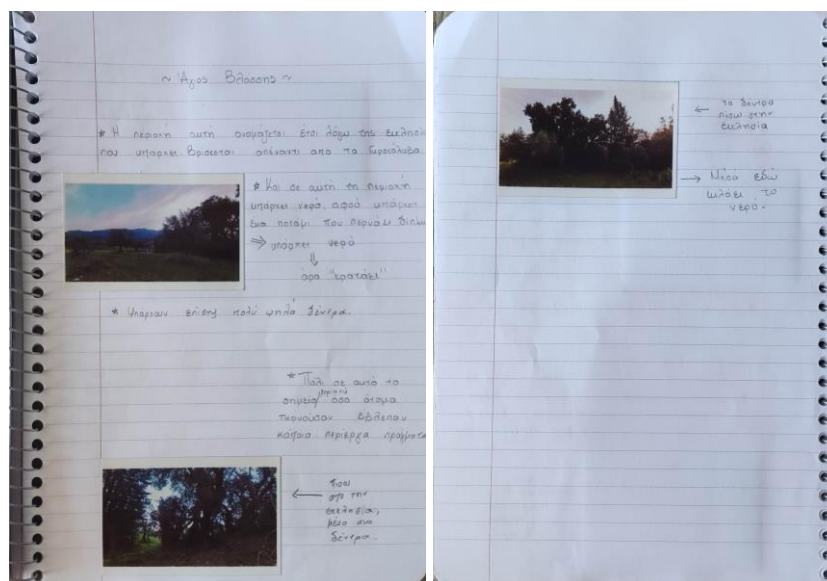
Εικόνα 13,14: Μελέτη της περιοχής Ρουπάκι

Η Τεντράγκωνη όπως την έχουν ονομάσει εξαιτίας της εκκλησίας που υπάρχει σε αυτή (Παναγιά Τετράγκωνη), βρίσκεται κοντά σε σταυροδρόμι, γι' αυτό και "κρατάει". Φημολογείται πως η εκκλησία έχει χτιστεί επάνω σε ένα παλιό νεκροταφείο το οποίο είχε δημιουργηθεί εν καιρώ πολέμου. Σε αυτή την περιοχή διαδραματίστηκε μια από τις πιο παλιές ιστορίες που θυμούνται οι παλιοί. Δίπλα από την εκκλησία υπάρχει ένα χωράφι. Εκεί είχε πάει κάποιος για να ποτίσει ένα βράδυ. Όση ώρα βρισκόταν εκεί άκουγε πολύ θόρυβο ενώ παράλληλα είχε και πολύ αέρα. Πέρασε λίγη ώρα και σε κάποια στιγμή είδε δυο αγελάδες μπροστά του να βόσκουν στο χωράφι, αλλά δεν έδωσε σημασία. Μετά από λίγο όμως αυτές οι αγελάδες έγιναν νεράιδες και ξεκίνησαν να τον πλησιάζουν και να τον κοροϊδεύουν. Σιγά σιγά τον πλησίασαν, τον περικύκλωσαν και ύστερα δεν τον άφηναν σε ησυχία. Για καλή του τύχη όμως ξημέρωνε. Όταν φάνηκε το πρώτο φως του ήλιου αυτές εξαφανίστηκαν. Ακούστηκε όμως μια φωνή να λέει...“Αιντε και έννοια σου μας την γλύτωσες..!”

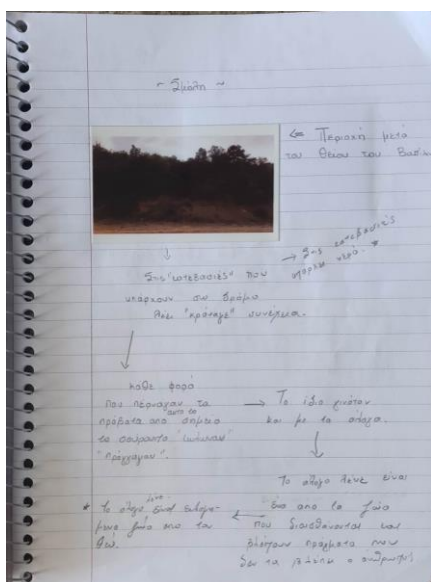
Εικόνα 15: Μελέτη της περιοχής Τετράγκωνη

Ο Άγιος Βλάσσης είναι επίσης περιοχή που έχει πάρει το όνομα της από την εκκλησία που είναι χτισμένη σε αυτή. Δίπλα στην εκκλησία υπάρχει ένα ποτάμι με νερό και πολύ ψηλά και πυκνά δέντρα. Η περιοχή “κράταγε” όπως οι υπόλοιπες, αλλά δεν υπάρχει συγκεκριμένο γεγονός που να συνδέεται με αυτή. Όσοι έβλεπαν αερικά σε αυτό το σημείο ήταν με πολλές και διαφορετικές μορφές. Συνήθως ακούγονταν περίεργοι θόρυβοι καθώς και ψαλμοί από την εκκλησία ενώ δεν υπήρχε κανείς μέσα σε αυτή.

Εικόνα 16,17: Μελέτη της περιοχής Άγιος Βλάσσης

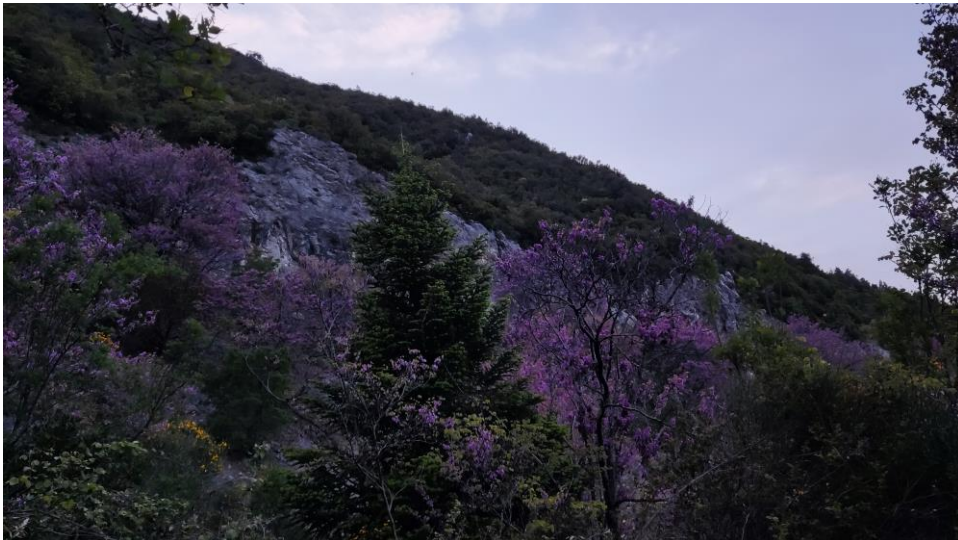
Η Σμόλη τέλος, ήταν μια περιοχή που δεν είχε δίπλα της νερό αλλά “κατεβασιές”. Οι κατεβασιές είναι μονοπάτια στους λόφους που οδηγούν προς το βουνό, αυτές λοιπόν ήταν και ο λόγος που η περιοχή “κράταγε”. Εκεί εμφανιζόταν το σκυλάκι το οποίο ακολουθούσε τους περαστικούς μέχρι να φτάσουν στον Άγιο Βλάσση. Το σκυλάκι αυτό ήταν μικρό και είχε στο λαιμό του ένα κουδουνάκι που ακουγόταν όσο προχωρούσε αυτός που ακολούθαγε. Εκτός από το σκυλάκι βέβαια, όταν περνούσαν το σούρουπο οι άνθρωποι με τα ζώα τους από εκεί πάντοτε εκείναν τρόμαζαν και γύριζαν πίσω να φύγουν από την αντίθετη κατεύθυνση.

Εικόνα 18: Μελέτη της περιοχής Σμόλη

ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειωθεί πως οι ιστορίες που λέγονται στο βίντεο αναφέρονται σε υπαρκτά, φυσικά πρόσωπα και σε γεγονότα που οι ίδιοι είχαν δει με τα μάτια τους. Εκτός από αυτές όμως που αναφέρονται στο βίντεο υπάρχουν και κάποιες πιο απόκοσμες που οι άνθρωποι που μίλησαν δεν ήθελαν να αναφερθούν σε αυτές. Στις συγκεκριμένες γίνονται αναφορές σε μάγια ακόμα και στον ίδιο τον διάολο. Υπάρχουν μαρτυρίες για την ύπαρξη γυναικών που τελούσαν μάγια και τελετές κατά τη διάρκεια της νύχτας, κάτω από το φεγγάρι. Μάλιστα όταν καλούσαν τους δαίμονες, εκείνοι εμφανίζονταν με γύρω τους με την μορφή κοτόπουλου. Όσο λοιπόν τους μιλούσαν, αυτά συνεχώς γύριζαν γύρω τους και εκείνες βρίσκονταν στην μέση του κύκλου, γυμνές και χόρευαν. Όμως για μια από αυτές το τέλος δεν ήταν καλό. Σύμφωνα με όσα λέγονται, ένα βράδυ καθώς καλούσε τα δαιμόνια είπε κάποια λάθος λόγια και κατέληξε να φαγωθεί από αυτά.

Εικόνα 19: Ρουπάκι

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΠΛΑΝΑ

(B-rolls)

Η δημιουργία των συμπληρωματικών πλάνων έγινε με βάση τις ιστορίες που ακούστηκαν αρχικά στις συνεντεύξεις. Τα συμπληρωματικά πλάνα έχουν ως σκοπό να δώσουν λίγο παραπάνω ενδιαφέρον στις ιστορίες αλλά και να βοηθήσουν τον θεατή να κατανοήσει και να αντιληφθεί καλύτερα τα γεγονότα στις ιστορίες. Για τα γενικά και τα κοντινά των περιοχών έγινε απλά μια λεπτομερής καταγραφή του πλάνου και της γωνίας λήψης σύμφωνα με τις εικόνες που είχαν ήδη τραβηχτεί, έτσι δεν δημιουργήθηκε κάποιο storyboard. Για τα υπόλοιπα πλάνα όμως που είχαν σχέση με τις ιστορίες, σχηματίστηκαν ορισμένα storyboards. Αφού δεν είχα στην διάθεση μου ηθοποιούς και ειδικά εφέ, έπρεπε να είναι όσο πιο απλά γίνεται για να φαίνονται πραγματικά και να είναι υλοποιήσιμα φυσικά.

Εικόνα 20: Άγιος Βλάσσης

Εικόνα 21: Κυράσοβα

Εικόνα 22: Τετράγκωνη

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Ο εξοπλισμός που χρησιμοποιήθηκε για την δημιουργία του βίντεο ήταν ο εξής:

- Camera nikon D3400
- Camera nikon D7500
- Φακός AF-P DX Nikkor 18-55mm f/3.5-5.6 ED VR
- Φακός AF-P DX Nikkor 70-300mm f/4.5-6.3 ED VR
- Πυκνωτικό Μικρόφωνο της Rode
- Ανακλαστήρες για το φως
- Δύο τρίποδα
- καρέκλες

Για το ντοκιμαντέρ χρειάστηκαν 2 μήνες προετοιμασίας των συνεντεύξεων, τέσσερις μέρες γυρισμάτων των συνεντεύξεων, 20 μέρες προετοιμασίας των b-roll πλάνων και επιπλέον τέσσερις μέρες γυρισμάτων. Η ταινία γυρίστηκε σε ανάλυση 1920x1080 στα 25 frames per second. Το φως που αξιοποιήθηκε ήταν μονάχα το φυσικό. Τα περισσότερα πλάνα έγιναν από εμένα και τον αδερφό μου, αφότου του εξηγούσα τι ακριβώς χρειάζομαι από εκείνον. Τα τρίποδα χρησιμοποιήθηκαν περισσότερο στις συνεντεύξεις και σε κάποια γενικά των περιοχών αργότερα. Τα υπόλοιπα συμπληρωματικά πλάνα έγιναν από εμένα με την κάμερα στο χέρι.

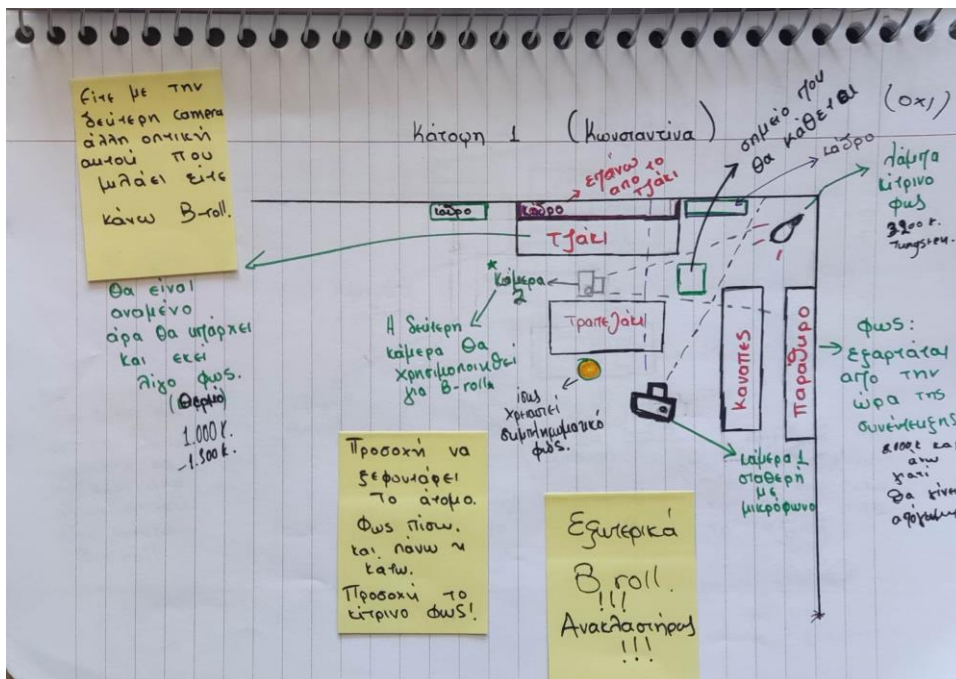
Για την επεξεργασία του βίντεο χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα Davinci Resolve. Η ανάλυση της timeline μου ήταν η μεγαλύτερη σε δυνατότητα που είχα: 1080 x 720. Η ροή του βίντεο ήταν οργανωμένη λογικά, δεν υπήρχαν συνειρμικά στοιχεία. Οι συνεντεύξεις και τα συμπληρωματικά πλάνα αλληλοσυμπληρώνονται. Όσον αφορά το χρώμα δεν έγιναν κάποιες υπερβολικές αλλαγές στα πλάνα με τις συνεντεύξεις. Επειδή τα γυρίσματα έγιναν με δύο κάμερες βασικός σκοπός ήταν να προσαρμόσω σωστά τα χρώματα των πλάνων μεταξύ τους. Έτσι όταν ταίριαξα χρωματικά τα πλάνα από τις δύο κάμερες, τους έδωσα λίγο πιο ζεστούς τόνους. Αναφορικά με το χρώμα στα συμπληρωματικά πλάνα, ήθελα να κάνω κάτι λίγο περισσότερο έντονο, ώστε να ξεχωρίζουν από τις συνεντεύξεις, να παρεκκλίνουν από την πραγματικότητα αλλά και να αποπνέουν μια περίεργη και μυστηριώδη αίσθηση. Γι' αυτό αφαίρεσα αρκετά την φωτεινότητα, αύξησα τον κορεσμό των χρωμάτων και παράλληλα πειραματίστηκα με διάφορες αποχρώσεις ανάλογα το θέμα του κάθε πλάνου. Επιπλέον υπάρχουν δύο εικόνες με φαντασικό περιεχόμενο που αξιοποίησα στην ταινία και τις προμηθεύτηκα

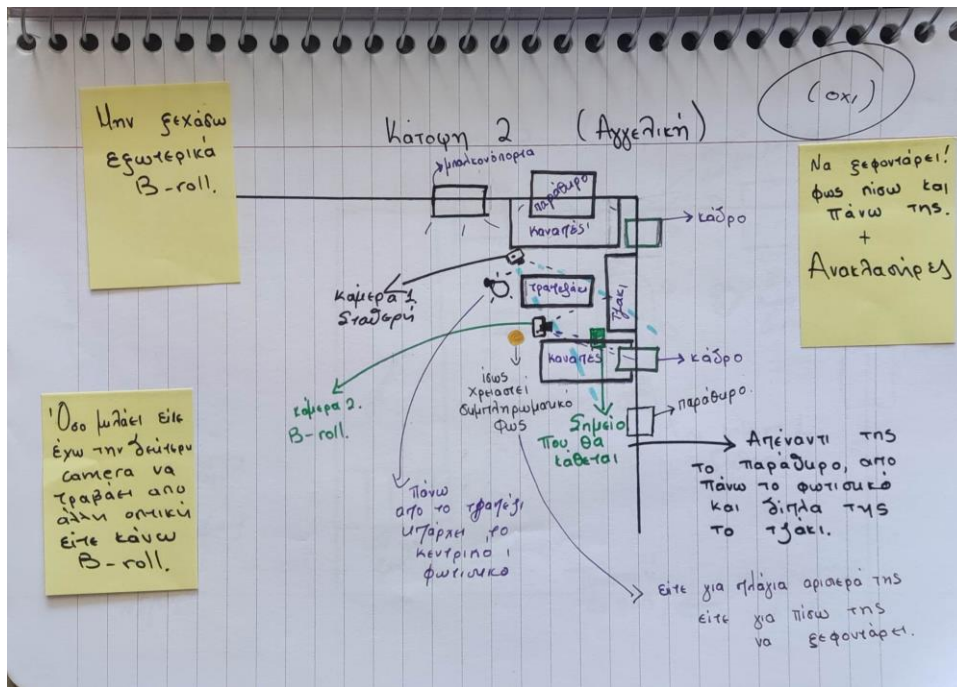
από το διαδίκτυο (royalty free). Η μουσική και τα εφέ που χρησιμοποιήθηκαν επιλέχθηκαν μετά από μια εκτενή έρευνα ώστε να ταιριάζουν απόλυτα με το ύφος του βίντεο, ενώ προήλθαν από το site Pixabay.

ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Όταν ξεκίνησε η διαδικασία για την δημιουργία του βίντεο υπήρξε μεγάλος ενθουσιασμός. Θεωρούσα πως αφού γνωρίζω καλά το θέμα, θα ήταν ένα πλεονέκτημα για εμένα ώστε να κάνω την εργασία όσο καλύτερα γίνεται και πιο εύκολα, γεγονός που αποδείχθηκε πολύ μακριά από την πραγματικότητα. Στην αρχή δεν έλαβα υπόψη μου την δυσκολία της δημιουργίας σωστού και ενδιαφέρον φωτισμού γι' αυτό και αρχικά είχα επιλέξει εσωτερικό χώρο για τα γυρίσματα. Μετά από δύο δοκιμές κατανόησα πως ήταν σχεδόν αδύνατο με τον εξοπλισμό μου να δουλέψω σε εσωτερικό χώρο. Έτσι στη συνέχεια δοκίμασα τα μπαλκόνια των σπιτιών. Έκανα και πάλι δοκιμή αλλά δεν ήταν αυτό που ήθελα όσον αφορά τον χώρο και τα αντικείμενα. Μετά από συζήτηση με την κυρία Λάφη, καταλήξαμε πως η καλύτερη επιλογή που είχα ήταν ο τελείως εξωτερικός χώρος, στην ύπαιθρο σε ένα πολύ απλό σκηνικό με ένα όμορφο τοπίο.

Εικόνα 23: Κάτοψη λάθους σημείου επιλογής

Εικόνα 24: Κάτοψη λάθους σημείου επιλογής

Οι συνεντεύξεις θεωρώ πως ήταν το πιο δύσκολο και το πιο χρονοβόρο κομμάτι για εμένα προσωπικά. Ήταν μια πρόκληση καθώς δεν είμαι κοινωνικός άνθρωπος και σε αυτή τη περίπτωση ήταν αναγκαίο να γίνω. Έπρεπε να ξεπεράσω δισταγμούς και φοβίες ώστε να αποκομίσω το αποτέλεσμα που επιθυμούσα. Είχα την εντύπωση πως μετά από τις συζητήσεις που είχα κάνει με τους ανθρώπους που εμφανίστηκαν στο βίντεο, στα γυρίσματα όλα θα ήταν όπως τα είχαμε πει. Όμως έκανα λάθος. Ήταν λογικό να υπάρχει άγχος και ως αποτέλεσμα οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να τα μιλήσουν όπως ήθελα. Για να διώξω λοιπόν το άγχος ότι βρίσκονται μπροστά από μια κάμερα ξεκίνησα και τους έκανα αστεία αλλά και κάποιες ερωτήσεις αναφορικά με τις ιστορίες για να νιώσουν πιο άνετα. Όταν πίστευα πως το είχα καταφέρει προχωρούσα με τις ερωτήσεις για το τι έχει συμβεί ξεχωριστά σε κάθε περιοχή. Επιπλέον χρειάστηκε μεγάλη οργάνωση για το συγκεκριμένο κομμάτι, αφού όλοι τους είχαν δουλειές και δεν μπορούσαν να είναι διαθέσιμοι όποτε τους ήθελα. Από την άλλη, έπρεπε η μέρα που ήταν ελεύθεροι να συμβαδίζει με τις ανάλογες καιρικές συνθήκες αφού τα γυρίσματα γίνονταν σε εξωτερικό χώρο καθώς και το πρόγραμμα των αδερφών μου, που με βοήθησαν. Παρά όλη αυτή τη μελέτη όμως, έτυχε και μια φορά που έβρεξε ενώ ξεκινούσαμε να στήσουμε τις κάμερες. Ευτυχώς δεν υπήρξαν απώλειες στον εξοπλισμό μας.

Εικόνα 25: Backstage

Τα συμπληρωματικά πλάνα ήταν μια πιο εύκολη διαδικασία αφού δεν εξαρτιόμουν από τόσο πολλούς ανθρώπους. Έτσι όποτε ήθελα πήγαινα και τα γύρναγα. Σε αντίθεση με τις συνεντεύξεις τα b-roll των περιοχών έγιναν αποκλειστικά από εμένα στο χέρι, με αποτέλεσμα να διαρκέσουν περισσότερο από ότι είχε υπολογιστεί αρχικά. Σχετικά με τα συμπληρωματικά πλάνα των ιστοριών τώρα, χρειάστηκε και πάλι αρκετή εξωτερική βοήθεια. Είχα στην διάθεση μου δύο άτομα που έπαιξαν και σε μερικά πλάνα και ένα άτομο που βοηθούσε πίσω από την κάμερα με το σκηνικό που ήθελα να στήσω. Εξαιτίας του περιορισμένου χρόνου γυρίσματος,(πάντοτε το σούρουπο, λίγο πριν νυχτώσει), και σε αυτή τη περίπτωση υπήρξε υπέρβαση του χρονικού ορίου. Γενικότερα, ο χρόνος ήταν ένα από τα πιο βασικά προβλήματα που είχα. Το ντοκιμαντέρ έγινε παράλληλα με την πρακτική μου άσκηση γεγονός που δεν μου άφηνε πολλά περιθώρια. Επιπλέον παρά την οργάνωση που έκανα συνάντησα αρκετά προβλήματα που έπρεπε να αυτοσχεδιάσω ώστε να ξεπεραστούν την ίδια κιόλας στιγμή και να μην εμποδίσουν την διεξαγωγή των γυρισμάτων.

Εικόνα 26: Backstage

Εικόνα 27: Backstage

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Υπήρξαν αρκετά προβλήματα λοιπόν που έκαναν την παραγωγή του βίντεο ακόμα πιο δύσκολη. Παρά το γεγονός αυτό όμως και αφήνοντας στην άκρη το άγχος, το τρέξιμο και την κούραση φυσική και ψυχολογική, είμαι σε θέση να πω πως όλη η διαδικασία υπήρξε μια εξαιρετική εμπειρία για έμένα, που μου έδωσε πολλά μαθήματα. Πριν ασχοληθώ με αυτήν την εργασία δεν είχα ιδέα πως δημιουργείται ένα ντοκιμαντέρ ή πως μπορείς να πάρεις μια σωστή συνέντευξη. Θεωρώ πως και στην εργασία αυτή παρά την έρευνα που έκανα δεν βρήκα τον σωστό τρόπο για να το κάνω. Όμως θα είμαι προετοιμασμένη για την επόμενη φορά που θα ασχοληθώ με την διαδικασία των συνεντεύξεων. Ακόμη έμαθα να γράφω κάθε βήμα που πρέπει να γίνει, όσο μικρό και αν είναι αυτό, να οργανώνομαι και να είμαι προετοιμασμένη για οτιδήποτε μπορεί να συμβεί. Είχα την εντύπωση πως μπορώ να τα καταφέρω όλα μόνη μου χωρίς την βοήθεια των άλλων. Λόγω αυτού στην αρχή έμεινα λίγο πίσω. Όταν όμως συνειδητοποίησα το λάθος μου ζήτησα και κάποιες φορές πίεσα για να λάβω την βοήθεια που είχα ανάγκη, γεγονός πολύ δύσκολο για την ποιότητα του χαρακτήρα μου. Έλαβα τεράστια υποστήριξη από την οικογενειά μου και από την κυρία Λάφη, που δεν περίμενα και αυτό μου έδωσε δύναμη να συνεχίσω. Γενικά είναι επιτακτική ανάγκη να αναφέρω πως αυτό που είχα στο μυαλό μου πως θα είναι το αποτέλεσμα του βίντεο δεν διαφέρει πολύ, από αυτό που στην πραγματικότητα έγινε. Θεωρώ πως το γεγονός αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως μια μικρή επιτυχία της εργασίας παρόλο που το θέμα μου ίσως να μην προσελκύει πολύ ενδιαφέρον. Κοιτώντας πίσω δεν μπορώ να πω πως μετανιώνω για τίποτα από όσα έκανα γιατί όλα, λάθη και μη μου πρόσφεραν πολύτιμα μαθήματα και εμπειρίες οι οποίες θα με συνοδεύουν στην σταδιοδρομία μου.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Δεν θα μπορούσα να κλείσω αυτή την εργασία χωρίς να ευχαριστήσω όλους όσους βοήθησαν να πραγματοποιηθεί αυτή η εργασία.

Πρώτη θα ήθελα να ευχαριστήσω την κυρία Λάφη, για τις συμβουλές, την σημαντική καθοδήγησή της, την υπομονή της και το κουράγιο της όταν μιλούσαμε αργά τα βράδια για την εξέλιξη και την πορεία της εργασίας. Εκεί που ένιωθα μπερδεμένη μου έδινε αυτό ακριβώς που χρειαζόμουν ώστε να συνεχίσω. Την ευχαριστώ πάρα πολύ.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την Αγγελική Γομάτου, την Μαρία Νικολακάκη και τον Σταύρο Μάρκο που μου έκαναν την τιμή και μίλησαν στο βίντεο μου.

Στην συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω την μητέρα μου, Κωνσταντίνα Χαντζή, που ήταν η πηγή όλης της ιδέας, που συμμετείχε στο βίντεο, που βοήθησε με όποιον τρόπο μπορούσε πίσω από τις κάμερες καθώς και την ψυχολογική υποστήριξή της.

Ύστερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον αδερφό μου, Νίκο Βέργαδο για την πολύτιμη βοήθειά στον χειρισμό της μίας κάμερας και την συμβολή του στα έξοδα για τις μεταφορές που χρειάστηκαν.

Έπειτα θα ήθελα να ευχαριστήσω την αδερφή μου, Κατερίνα Βέργαδου και τον Γιώργο Σπυράκη για την συμμετοχή τους στο βίντεο, την βοήθεια πίσω από τις κάμερες και την στήριξη που μου έδιναν για να συνεχίσω.

Ακολούθως, ευχαριστώ τον μπαμπά μου Παναγιώτη Βέργαδο για την οικονομική ενίσχυση που χρειάστηκε για την αγορά καινούργιας κάμερας αλλά και την ψυχολογική υποστήριξη κατά τη διάρκεια ολόκληρης της διαδικασίας.

Τέλος ευχαριστώ τον Πέτρο Βασιλόπουλο για τη βοήθεια του στην δημιουργία των storyboard αλλά και για τις χρήσιμες συμβουλές του επάνω στο μοντάζ και μιξάζ της ταινίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγόριανη Λακωνίας, “ Το Σμερδάκι ή Σμυρδάκι”, <https://agoriani.gr/smerdaki-smirdaki/>
- Βέρνον Γκίλεν, “History Of Documentary”, DocsOnline, <https://www.docsonline.tv/history-of-documentary-film/>,
- Γενικό Πειραματικό Λύκειο Ιωνιδείου Σχολής Πειραιά, “*Μύθοι και Δεισιδαιμονίες στο Μεσαίωνα σε Σκωτία και Ελλάδα*”, http://lyk-peir-ionid.att.sch.gr/programmata_palaia/Deisidemonies09.pdf,
<https://agoriani.gr/smerdaki-smirdaki/>
- History Of Documentaries, Desktop Documentaries, <https://www.desktop-documentaries.com/history-of-documentaries.html>,
- Science Wiki Fandom “Δεισιδαιμονία”,
<https://science.fandom.com/el/wiki/%CE%94%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CE%B9%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1>
- “Superstition Definition & Meaning”, The Britannica Dictionary,
<https://www.britannica.com/dictionary/superstition>